

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ PRAVIENIŠKIŲ PATAISOS NAMUS-ATVIRAJĄ KOLONIJĄ

2019-05-21 Nr. 4D-2019/1-206
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2019 m. vasario 15 d. gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą dėl Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos (toliau vadinama ir – Pravieniškių PN) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumu.

2. Pareiškėjas skunde nurodė:

2.1. nuo 2016-08-04 nuolat kreipiasi į Pravieniškių pataisos namų administraciją dėl gydytojų konsultacijų, tačiau pagalbos vis nesulaukia;

2.2. 2017-03-23 kreipėsi į gydytojus dėl <...>. Nesulaukęs pagalbos 2017-05-02 vėl kreipėsi į gydytoją A. A., kuris pasakė, <...>, tačiau jokie veiksmai nebuvo atlikti;

2.3. vėliau vėl kreipėsi į gydytoją dėl <...> ir tik 2018-11-02 buvo nuvežtas į VšĮ Kauno klinikinę ligoninę, kur buvo rekomenduota <...>. Konsultacija buvo paskirta 2018-11-20, tačiau tą dieną į Kauno klinikas jis nebuvo nuvežtas.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo išnagrinėti jo skundą ir nubausti kaltus asmenis.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2019 m. vasario 27 d. raštu Nr. 4D-2019/1-206/3D-511 kreipėsi į Pravieniškių PN direktorių, prašydamas paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes. 2019 m. kovo 1 d. Seimo kontrolierius gavo 2019 m. vasario 26 d. Pravieniškių PN raštą Nr. S-7036, kuriame nurodoma:

4.1. „Nuo 2018-01-01 nuteistasis kelis kartus, skubos tvarka, buvo vežtas į Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų (toliau – LSMUL KK) skubios pagalbos skyrių dėl: <...>. Taip pat skubos tvarka į VšĮ Kauno klinikinę ligoninę dėl <...>. Nuteistąjį taip pat nuolat (pagal poreikį) konsultavo ir gydė <...>.“

4.2. „Į VšĮ Kauno klinikinę ligoninę dėl <...> X buvo nuvežtas 2018-11-02, gydytojo <...> konsultacijai. 2018-11-02 įvykusios konsultacijos metu nuteistajam buvo paskirtas vizitas pas gydytoją <...> tyrimo atlikimui 2018-11-20 dieną. Dėl nuteistojo nugabenimo minėtai konsultacijai buvo kreiptasi į Laisvės atėmimo vietų ligoninę (toliau – LAVL) [...], tačiau LAVL turėjo kitų planinių konsultacijų, todėl nuteistojo X minėtai konsultacijai nuvežti negalėjo. 2018-11-20 dieną buvo planuojama X minėtai konsultacijai gabenti įstaigos transportu, tačiau tuo metu įstaigoje turimu transportu skubos tvarka į LSMUL KK buvo gabenamas <...> sektoriaus nuteistasis [...], kurio sveikatai grėsė pavojus [...], todėl planinė konsultacija nebuvo

atlikta.“

4.3. „Nuteistasis yra atleistas nuo ėjimo į kasdienius patikrinimus, kuomet visi nuteistieji privalo išsirikiuoti gyvenamųjų patalpų kiemeliuose. Jam yra skiriami <...>

Nuteistajam planinės gydytojo <...> konsultacijos buvo užsakomos 4 kartus: 2017-05-05, 2018-11-06, 2018-11-14 ir 2019-01-29 [...]. Šiuo metu yra numatyta planinė <...> konsultacija LSMUL KK 2019-04-08, į kurią nuteistąjį turėtų nuvežti LAVL.“

4.4. „Paminėtina tai, kad nuteistasis X į įstaigą atvyko 2016-04-29. Nuteistasis <...> 2017 metų kovo mėnesį. Tikslios datos nurodyti negalime, kadangi pirmasis įrašas nuteistojo Asmens sveikatos istorijoje Nr. <...> yra 2017-03-23, kuriame gydytojas rašo, kad „<...>“. <...>.“

4.5. „Nuteistasis nuo 2019-01-18 VšĮ Kauno klinikinėje ligoninėje atliktos skubios gydytojo <...> konsultacijos pas gydytojus į priėmimą registruojasi kiekvieną dieną. Atvykęs į konsultaciją neišsako savo nusiskundimų, tačiau reikalauja gydytojo, kad būtų atlikti įrašai apie apsilankymą. Gydytojo išvadose aiškiai atsispindi piktnaudžiavimas. „Objektyvių skausmo požymių iš veido bei elgesio nepastebėta“ 2019-02-04 įrašas nuteistojo asmens sveikatos istorijoje. Analogiškai įrašai 2019-02-18, 2018-02-26, 2019-03-12 dienomis, kad nuteistasis į kabinetą ir Sveikatos priežiūros tarnybos patalpas atėjo laisvai be pagalbinių priemonių ir be skausmo apraiškų veide ir elgesyje.“

5. Pravieniškųjų PN administracija 2019-05-06 ir 2019-05-13 papildomai elektroniniu paštu informavo, kad neįvykus 2018-11-20 numatytai konsultacijai nuteistajam buvo paaiškinta, kad sekančios konsultacijos užsakymas ir įvykdymas gali užtrukti. „Nuteistajam buvo rekomenduota tęsti <...> ir gydymą jau išėjus iš įstaigos. Tuo metu jau buvo žinoma, kad nuteistasis 2019-04-16 bus paleistas į laisvę. Tačiau nuteistasis primygtinai reikalavo minėtos konsultacijos. Jam planinė gydytojo <...> konsultacija buvo užsakyta 2019-01-29 raštu Nr. 14-399. Atsakymas iš Laisvės atėmimo vietų ligoninės gautas 2019-02-11, kuriame atžymima, kad nuteistajam konsultacija yra paskirta 2019-04-08. Į šią konsultaciją nuteistasis buvo nuvežtas. Tolesnė gydymo eiga nežinoma, kadangi nuteistasis 2019-04-16 buvo paleistas iš mūsų įstaigos.“

Skundo tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. Europos Tarybos Ministrų Komiteto Rekomendacijos Rec(2006)2 valstybėms narėms dėl Europos kalėjimų taisyklių:

40.3 punktas – „Visi kaliniai turi turėti galimybę naudotis medicinos paslaugomis, kurios teikiamos šalyje, ir negali būti diskriminacijos teisinės padėties pagrindu“;

40.5 punktas – „Visos reikalingos medicinos, chirurgijos ir psichiatrijos paslaugos, įskaitant ir tas paslaugas, kurios yra prieinamos visuomenėje, turi būti suteiktos kaliniui.“

7. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso:

11 straipsnis. *Bendrosios nuteistųjų teisės* – „1. Nuteistieji turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka: [...] 3) gauti medicinos pagalbą“;

174 straipsnis. *Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės atliekančių nuteistųjų sveikatos priežiūra* – „1. Asmens sveikatos priežiūra pataisos įstaigose bei areštinėse organizuojama ir atliekama pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos įstatymus. 2. Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės atliekančių nuteistųjų ambulatorinėms pirminės ir antrinės asmens sveikatos priežiūros paslaugoms teikti pataisos įstaigose steigiamos sveikatos priežiūros tarnybos. Šių tarnybų struktūrą, pareigybių skaičių ir veiklos tvarką nustato sveikatos apsaugos ministras ir teisingumo ministras. Stacionariųjų asmens sveikatos priežiūros įstaigų teikiamoms antrinės asmens sveikatos priežiūros paslaugoms teikti steigiamos laisvės atėmimo vietų ligoninės. 3. Laisvės atėmimo bausmę arba areštą atliekančiam nuteistajam reikalingos asmens sveikatos priežiūros

paslaugos, kurių suteikti pataisos įstaigų sveikatos priežiūros tarnybose ir laisvės atėmimo vietų ligoninėse nėra galimybių, sveikatos apsaugos ministro ir teisingumo ministro nustatyta tvarka teikiamos valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros viešosiose įstaigose užtikrinant nuteistųjų apsaugą. 4. Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekančių nuteistųjų sveikatos priežiūrą organizuoja Sveikatos apsaugos ministerija.“

8. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo:

12 straipsnis. Seimo kontrolierių tiriami skundai – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. [...]“

9. Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo:

47 straipsnis – „2. Valstybės laiduojamai (nemokamai) sveikatos priežiūrai priskiriama: [...] 4) teismo ar teisėsaugos institucijų sulaikytų asmenų, kardomojo kalinimo vietose esančių asmenų, nuteistųjų [...], asmens sveikatos priežiūra; [...]“

10. Laisvės atėmimo vietose veikiančių asmens sveikatos priežiūros tarnybų struktūros, etatų skaičiaus ir darbo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministrų 2009-03-18 įsakymu Nr. V-195/1R-76 (toliau vadinama – Aprašas):

1 punktas – „[...] aprašas skirtas užtikrinti, kad suimtiesiems bei asmenims, atliekantiems arešto ar laisvės atėmimo bausmes (toliau vadinama – nuteistieji), būtų teikiamos tokios pat asmens sveikatos priežiūros paslaugos kaip ir laisvėje esantiems asmenims“;

2 punktas – „Suimtųjų ir nuteistųjų sveikatos priežiūrai užtikrinti laisvės atėmimo vietose veikia asmens sveikatos priežiūros tarnybos [...]“;

3 punktas – „Laisvės atėmimo vietose veikiančiose tarnybose suimtiesiems ir nuteistiesiems turi būti teikiamos pirminės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugos. Antrinės asmens sveikatos priežiūros paslaugos teikiamos laisvės atėmimo vietose, Laisvės atėmimo vietų ligoninėje arba užtikrinamos pagal sutartis su valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros įstaigomis, tretinės – užtikrinamos pagal sutartis su valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros įstaigomis. [...]“;

17 punktas – „Jeigu suimtajam ar nuteistajam (išskyrus asmenis, laikomus atvirosiose kolonijose) reikiamos asmens sveikatos priežiūros paslaugos negali būti suteiktos tarnyboje, jos gydytojais teisės aktų nustatyta tvarka suimtiesiems ar nuteistiesiems išduoda siuntimus ambulatorinėms ar stacionarinėms specializuotoms asmens sveikatos priežiūros paslaugoms gauti Laisvės atėmimo vietų ligoninėje ar valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros viešosiose įstaigose.“

Tyrimo išvados

11. Pareiškėjas skunde teigia, jog nuolat kreipiasi į pataisos namų administraciją, prašydamas užregistruoti pas gydytojus, tačiau medicininės pagalbos nesulaukia. 2017-03-23 kreipėsi į medikus dėl <...>, tačiau buvo tik apžiūrėtas, operacinis gydymas nepaskirtas. 2018-11-02 buvo nuvežtas į Kauno klinikas, kur konsultavęs gydytojas paskyrė kitą konsultaciją 2018-11-20, tačiau tą dieną į Kauno klinikas jis nebuvo nuvežtas.

12. Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo metu gauti duomenys patvirtina tai, kad nuo atvykimo (2016-04-29) į Pravieniškių PN Pareiškėjas daug kartų buvo konsultuotas įvairių medikų, t. y. <...>.

Asmens sveikatos istorijoje užfiksuota, kad dėl <...> Pareiškėjas į gydytoją kreipėsi

2017-03-23; atlikta apžiūra ir tyrimai. Dėl <...> Pareiškėjas vėl konsultuotas 2017-05-02. 2017-05-04 Pareiškėjas buvo siunčiamas į Laisvės atėmimo vietų ligoninę <...> konsultacijai. Vėliau konsultuotas gydytojų 2017-05-09 (<...>), 2017-07-04, 2017-07-10, 2017-07-18 (<...>), 2017-07-24 (<...>), 2017-08-16 (<...>), 2017-09-14 (<...>). 2018-02-03 Pareiškėjas nuvežtas į Kauno klinikas dėl <...>. 2018-02-09 kreipėsi į gydytoją dėl <...>, paskirtas gydymas. 2018-02-20 – vizitas pas <...>; 2018-03-15 kreipėsi į <...>, tą pačią dieną nuvežtas į Kauno klinikas. Dėl <...> Pareiškėjas vėl kreipėsi 2018-04-30, paskirtas gydymas. 2018-10-11 ir 2018-10-29 konsultuotas dėl <...>, buvo siunčiamas <...> konsultacijai. 2018-11-02 nuvežtas į Kauno klinikas, rekomenduota <...> konsultacija, kuriai užregistruotas 2018-11-20, tačiau nebuvo nuvežtas dėl transporto stygiaus. Pravieniškių PN raštą Laisvės atėmimo vietų ligoninei dėl naujos gydytojo <...> konsultacijos išsiuntė 2019-01-29, konsultacija paskirta 2019-04-08. 2019-01-18 Pareiškėjas buvo nuvežtas į Kauno klinikas dėl <...>. Vėliau pataisos namuose gydytojų konsultuotas kas keletą dienų. 2019-04-08 nuvežtas į Kauno klinikas gydytojo <...> konsultacijai.

13. Atkreiptinas dėmesys, kad, vadovaudamasis Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio 1 dalimi, Seimo kontrolierius tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. Asmenims suteiktų sveikatos priežiūros paslaugų tinkamumas ir kokybė nelaikomi viešuoju administravimu, todėl nepriskirtini Seimo kontrolieriaus kompetencijai. Atsižvelgiant į tai, Pareiškėjo skundo teiginių pagrįstumas bus vertinamas tik sveikatos priežiūros prieinamumo aspektu.

14. Vadovaujantis tarptautiniais ir nacionaliniais teisės aktais (šios pažymos 6, 7 ir 9 punktai), asmenims, atliekantiems laisvės atėmimo bausmes, turi būti teikiamos tokios pat asmens sveikatos priežiūros paslaugos, kaip ir laisvėje esantiems asmenims.

Sveikatos sistemos įstatymo 47 str. 2 dalyje nustatyta, kad valstybės laiduojamai (nemokamai) sveikatos priežiūrai, be kita ko, priskiriama nuteistųjų asmens sveikatos priežiūra.

Vadovaujantis Aprašo 3 punktu, pirminės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugos nuteistiesiems teikiamos laisvės atėmimo vietose veikiančiose tarnybose. Antrinės asmens sveikatos priežiūros paslaugos teikiamos laisvės atėmimo vietose, LAVL arba užtikrinamos pagal sutartis su valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros įstaigomis, tretinės – užtikrinamos pagal sutartis su valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros įstaigomis. Aprašo 17 punkte nustatyta, kad, jeigu nuteistajam reikiamos asmens sveikatos priežiūros paslaugos negali būti suteiktos tarnyboje, jos gydytojais teisės aktų nustatyta tvarka suimtiesiems ar nuteistiesiems išduoda siuntimus ambulatorinėms ar stacionarinėms specializuotoms asmens sveikatos priežiūros paslaugoms gauti LAVL ar valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros viešosiose įstaigose.

15. Įvertinus šios pažymos 12 punkte nurodytas aplinkybes, susijusias su sveikatos priežiūros paslaugų teikimu, ir atsižvelgiant į teisinį reglamentavimą, nurodytą šios pažymos 14 punkte, darytina išvada, kad Pravieniškių PN pareigūnai nesiėmė visų reikalingų priemonių, kad Pareiškėjui būtų suteiktos tokios pat asmens sveikatos priežiūros paslaugos, kaip ir laisvėje esantiems asmenims. Tokia išvada darytina dėl šių priežasčių:

15.1. pirmą kartą dėl <...> Pareiškėjas į gydytoją kreipėsi 2017-03-23, dėl <...> Pravieniškių PN administracija 2017-05-05 kreipėsi į Laisvės atėmimo vietų ligoninę, kad būtų užsakyta gydytojo <...> konsultacija, tačiau Seimo kontrolieriui nepateikti jokie dokumentai, įrodantys, kad Pareiškėjas būtų buvęs užregistruotas konsultacijai. Gydytojo <...> konsultacijai Kauno klinikose Pareiškėjas buvo nuvežtas tik 2018-11-02, t. y. beveik po dvejų metų <...>;

15.2. planinė gydytojo <...> konsultacija buvo paskirta 2018-11-20, konsultacijos metu turėjo būti sprendžiamas klausimas dėl <...> gydymo, tačiau Pareiškėjas į konsultaciją nebuvo

nuvežtas dėl transporto stygiaus, o dėl naujos konsultacijos užsakymo Pravieniškių PN kreipėsi tik 2019-01-29, konsultacija paskirta 2019-04-08. Taigi, nors Pareiškėjui ir buvo rekomenduotas <...> gydymas, tačiau dėl pakartotinės konsultacijos užsakymo buvo kreiptasi tik po dviejų mėnesių, o konsultacija užsakyta dar po trijų mėnesių.

16. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad dėl Pravieniškių PN pareigūnų veiksmų (neveikimo) buvo vilkinama suteikti Pareiškėjui jam reikalingą gydymą, todėl skundas pripažintinas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

17. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžia:

X skundą dėl Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumu, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

18. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Pravieniškių PN direktoriui rekomenduoja:

18.1. imtis priemonių, kad įstaigoje būtų užtikrinamas sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas ir gydymas visiems įstaigoje laikomiems asmenims;

18.2. imtis priemonių, kad nebūtų vilkinama kreiptis į Laisvės atėmimo vietų ligoninę dėl šioje įstaigoje laikomiems asmenims reikalingų gydytojų konsultacijų užsakymo.

19. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas